

PSİKOLOJİK DANIşMA VE REHBERLİK LİSANS PROGRAMI 1.SINIF ÖĞRENCİLERİNİN PROGRAMA İLİşKİN BEKLENTİLERİ¹

Arř. Gör. Abdullah Mücahit ASLAN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi
abdullahmucahit71@gmail.com

Arř. Gör. Hayri KOÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşođlu Eğitim Fakültesi
hayri5067@gmail.com

Arř. Gör. Baki BÜYÜKSEVİNDİK

Bayburt Üniversitesi, Bayburt Eğitim Fakültesi
baki.sevindik@gmail.com

Öz

Bu çalışmanın amacı, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik lisans programında öğrenim gören I. sınıf öğrencilerinin program öncesi, eğitim süreci ve mezuniyet sonrasına ilişkin programdan beklentilerini belirlemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırma deseni olarak ise olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırma, 2016-2017 bahar döneminde Gazi Üniversitesi ile Necmettin Erbakan Üniversitesi PDR lisans programlarında eğitim gören 150 birinci sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu soruların yer aldığı anket formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, danışman adaylarının lisans programı öncesinde, program sürecinde ve sonrasında, profesyonel bir çalışan olabilmek için gerekli şartların sağlanmasını belediklerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Beklenti, Lisans Programı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik.

EXPECTATIONS RELATED TO THE PROGRAM OF 1ST GRADE STUDENTS WHO STUDY AT PSYCHOLOGICAL COUNSELING AND GUIDANCE UNDERGRADUATE PROGRAM

Abstract

The purpose of this study is to determine the expectations of the 1st grade students in the Psychological Counseling and Guidance undergraduate program regarding the pre-program, training process and post-graduation. The research was conducted based on the qualitative research method. As research design, phenomenology is used. The research was carried out with the participation of 150 first-grade students studying in Psychological Counseling and Guidance undergraduate programs of Gazi University and Necmettin Erbakan University in spring 2016-2017. In the research, a questionnaire form which includes open-ended questions developed by researchers was used as data collection tool. The results from the research show that the counselor candidates expect to meet the requirements to become a professional employee before, during and after the undergraduate program.

Keywords: Expectation, Psychological Counseling and Guidance, Undergraduate Program.

¹ Bu araştırma, II. INES International Academic Research Congress 2017'de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

Eğitim sisteminin en üst kademesini oluşturan yükseköğretim, hem toplumun ihtiyaç duyduğu mesleki donanımı yüksek olan insan gücünü yetiştirirken, hem de bilimsel çalışma ve araştırmalar yoluyla yeni bilgi ve teknolojiler üretip ülkenin kalkınması ve gelişmesi için katkıda bulunmaktadır. Yükseköğretim kurumları olan üniversiteler, öğrencilerine sadece teorik bilgiler vermenin yanı sıra pratik ve uygulamaya dönük etkinliklerle öğrenciye hür, eleştirel ve sorgulayıcı düşünme gücünü kazandırarak sorunları bilimsel yöntemlerle çözebilecek nitelikli bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Öztürk ve İlman, 2015: s. 73; Yüksel, 2002: s. 362). Lisans eğitimi geleceğe atılan en önemli adımların belirleyicisi olması açısından son derece önem taşır. Aynı zamanda üniversiteler ve buralarda verilen eğitimin nicelik ve niteliği günümüz ölçeğinde gelişmişliğin bir göstergesi kabul edilmektedir. Üniversiteler bir taraftan bilimsel, fiziksel ve sosyal altyapılarını geliştirirken diğer yandan nitelikli ve başarılı öğrencileri kendilerine çekmek amacındadırlar. Bu amaç doğrultusunda üniversitelerin adı geçen özelliklerinin düzeyinin belirlenmesi ve öğrencileri kendilerine çekebilmeleri açısından öğrenci beklentilerini inceleme çalışmaları büyük önem taşımaktadır (Sandal ve Karademir, 2013: s. 130). Öğrenci, okul tarafından eğitim ve öğretim programları çerçevesinde yeni davranışlar edinmesi beklenen ve okulun en büyük nüfus yoğunluğunu oluşturan kesimdir ve kendisine sunulan Eğitim- öğretim hizmetlerinin alıcısı konumundadır. Öğrencinin ilgi, yetenek, gereksinim ve beklentilerini dikkate almayan bir yükseköğretim anlayışının yararlı olması, yani kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi beklenemez. Bu nedenle öğretimde yer alan her şey öğrenciye yönelik olması gerekmektedir (Saydan, 2008: s. 66). Bu anlamda öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin beklentileri önemli hale gelmektedir. Eğitim alanında öğrenci beklentilerinin dikkate alınmasının, öğrenci başarısını artırdığını gösteren bulgular bulunmaktadır (Öztürk, 2013: s. 18; Sander, Stevenson, King ve Coates, 2000: s. 315).

Beklenti; Türk Dil Kurumu tarafından “*gerçekleşmesi beklenen şey*” veya “*bireyin belli şart ve durumların alacağı biçimler veya kendisinden beklenenler konusundaki öngörüsü*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011: s. 316). Üniversite öğrencilerinin öğrenim görmüş olduğu kuruma yönelik beklentileri karmaşık bir olgu olup eğitim kalitesi, fiziki mekânlar, sunulan uygulama olanakları, üniversite bünyesindeki sosyal kültürel ve sportif faaliyetler, öğretim elemanlarının sayısı ve yeterliliği ve öğrencinin bireysel özellikleri gibi farklı boyutları içermektedir. Öğrencilerin okudukları programa ilişkin beklentilerinin belirlenmesi ve bunların dikkate alınması, üniversitelerin işlevlerini daha etkili ve gerçekçi bir zeminde yerine getirebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Bu yönde yapılan araştırmalar

da üniversitelerin ilgili programlarına ışık tutacaktır (Korukoğlu, 2003: s. 80; Saydan, 2008: s. 65; Zeytinoğlu, 2012; s. 104).

Üniversite eğitimi ile birlikte iş yaşamına adım adım ilerleyen gençlerin meslek yaşamına temel oluşturdukları bir dönemde alana ilişkin beklentilerini gerçekleştirememeleri sonucunda yoğun bir ümitsizlik duygusu yaşaması, kaygı ve stresle baş başa kalması muhtemeldir. Bu durum bireyin çalışma hayatına aktif katılımıyla birlikte uzun vadede, iş doyumunu etkileyen faktörlerden birisidir. Öğrencinin kendini ortaya koyma fırsatı bulamaması ve bu yönde desteklenmemesi, arzu ettiği gibi bir üniversite öğrenimini gerçekleştirememesi uzun süreli strese neden olarak tükenmişliğe dönüşebilmektedir (Çokluk, 2000: s. 215). Tükenmişliğin, iş doyumunu, stres, yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi kavramlarıyla ilişkili olduğunu, kişilerin yaşam şartlarındaki değişik davranış ve tutumlarında görülebilir. Stres faktörlerinin yoğun olduğu ve iş doyumunu sağlanamayan ortamlarda çalışan bireylerin, yaşam doyumunu ve tükenmişlik düzeyini olumsuz yönde etkilenebileceği söylenebilir (Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman, 2005).

Türkiye'deki Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) lisans programında öğrenim gören öğrenciler, bir yandan pedagojik bilgi ve beceriler edinmekte diğer bir yandan ise psikolojik danışma yardımı sunabilmek için teknik bilgi, beceri ve yeterlilikler kazanmaktadır (Pişkin, 2006: s. 249). Bu programın bulunduğu her üniversitenin araştırma-geliştirme, ulaşım, iletişim ve bilişim imkanları, fiziki ve maddi donanımları, veri toplama, işleme ve bilgi üretme olanak ve kapasiteleri birbirinden farklılaşmaktadır. Bu imkânlarla paralel olarak üniversitenin nüfusuna ve konjonktüre göre öğrenci beklentileri her ne kadar farklılaşsa da aynı programda öğrenim gören öğrencilerin isteklerinin belli düzeyde benzerlik gösterebileceği düşünülmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde PDR programına yönelik öğrenci beklentileri ile ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak yükseköğretimde öğrenci beklentilerini içeren çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu tür çalışmalarda ise; öğrencilerin genel olarak üniversite eğitimine, akademik hizmetlere, okudukları üniversitenin çeşitli imkanlarına, öğretim elemanlarında kaliteye yönelik beklenti, memnuniyet ve görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır (Ekinci ve Burgaz, 2007; Korukoğlu, 2003, Öztürk ve İlman, 2015; Sandal ve Karademir, 2013; Saydan, 2008; Şenol ve Tüfekçi, 2007; Zeytinoğlu, 2012). Ayrıca üniversite öğrencilerinin gelecek beklentisini, üniversite öğreniminden beklentilerini ve memnuniyet durumlarını veya sorunlarını, yüksek lisans öğrencilerinin program ve öğretim elemanlarından beklentilerini içeren araştırmalar da bulunmaktadır (Tuncer, 2011: s. 935; Demirbolat, 2005: s. 47; Kirman ve Apaydın, 2006; Şahin, Zoraloğlu ve Şahin Fırat, 2011: s. 429).

Bu çalışmanın amacı, Gazi Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesi'nde PDR programında öğrenim gören I. sınıf öğrencilerinin üniversiteye başlamadan önceki beklentileri

ile eğitim-öğretim sürecinde ve mezuniyet sonrasında okudukları programa ilişkin beklentilerini belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir:

PDR programı I. sınıf öğrencilerinin;

1. programa başlama düzeyinde hangi beklentilere sahip olduklarını belirlemek,
2. Eğitim sürecinde ne gibi sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetlerin organize edilmesini beklediklerini belirlemek,
3. Programdaki öğretim elemanlarından beklentilerini belirlemek,
4. Bir psikolojik danışman olarak mezun olduklarında hangi yeterliklere sahip olmayı beklediklerini anlamak,
5. Mezun olduklarında hangi alanda çalışmayı istediklerini saptamaktır.

Bu çalışmadan elde edilecek sonuçların ise PDR programlarında yapılacak düzenlemelerde öğrenci beklentilerinin dikkate alınmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemine dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırma deseni olarak ise olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim (fenomonoloji), farkında olunan ancak derinlemesine, ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olguları inceleyen ve bu olguları yaşayan, bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyleri araştırmayı amaçlayan nitel araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: s. 69; Seggie & Bayyurt, 2015: s. 70).

2.2. Örneklem

Araştırma, 2016-2017 bahar döneminde Gazi Üniversitesi ile Necmettin Erbakan Üniversitesi PDR lisans programında öğrenim gören 150 birinci sınıf öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların %30'u (f=45) erkek, %70'i (f=105) ise kız öğrencilerden oluşmuştur. Araştırmada örneklemin seçiminde, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme ise çalışmanın amacına dayalı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasını sağlayan örnekleme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2013: s. 90). Araştırmada örneklem grubu olarak PDR lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin tercih edilmesinde, programın ilk senesinde olmaları dolayısıyla diğer üst sınıftaki öğrencilerden daha ayırt edici ve henüz mesleki bilgi seviyeleri az olması dolayısıyla değişime uğramamış, standardize olmamış beklentilere sahip olacaklarının düşünülmesi belirleyici olmuştur.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, alınan uzman görüşlerine, yapılan pilot uygulamaya göre son hali verilen ve iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgileri yer alırken; ikinci bölümde ise programa başlamadan önce, program süresince ve programdan mezun olunduktan sonraki beklentilerini içeren 5 açık uçlu soru yer almaktadır. Ankette yer alan sorular aşağıda verilmiştir.

“1- PDR lisans programını kazandığınızda bu programa yönelik hangi beklentilere sahiptiniz?”

“2- Eğitim süreciniz boyunca PDR lisans programından ne gibi sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetlerin organize edilmesini beklersiniz?”

“3- PDR lisans programındaki öğretim elemanlarından beklentileriniz nelerdir?”

“4- Bir psikolojik danışman olarak mezun olduğunuzda hangi yeterliklere sahip olmayı bekliyorsunuz?”

“5- Bir psikolojik danışman olarak mezun olduğunuzda hangi alanda çalışmayı istiyorsunuz?”

2.4. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde ise verilerin bir kısmı sınıf ortamında bir kısmı da e-posta yoluyla toplanmıştır. Sınıf ortamında katılımcılara, öncelikle araştırmanın amacı açıklanmış ve gönüllük esasına göre anket formları dağıtılmıştır. Uygulama yaklaşık 30 dakika içerisinde tamamlanmıştır. Ayrıca uygulamanın bir bölümü e-posta yoluyla gerçekleştirilmiş. Katılımcıların e-posta adresleri, üniversite öğrenci sistemlerinden elde edilmiş ve araştırmacının amacının da bulunduğu bir yönerge ile anket formu bu adreslere gönderilmiştir. Dönüş oranı ise yaklaşık %33 oranında gerçekleşmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Ulaşılan verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011: s. 70) göre içerik analizi, içerik ve bağlam olarak birbirine benzeyen verileri belirli kavram ve temalar altında toplayarak bunları anlaşılır bir şekilde düzenlemek ve yorumlamaktır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular ise frekans ve yüzde değerleri ile sunulmuştur. Araştırmacılar tarafından yapılan kodlama işleminin güvenilirliğini ölçmek amacıyla Miles ve Huberman'ın (1994: s. 278) belirttiği formüle göre kodlayıcılar arası güvenilirlik değerinin %82,6 olduğu tespit edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde PDR lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin programdan beklentilerine ilişkin olarak yapılan analizler ve bu analizler sonucunda elde

edilen bulgular, frekans ve yüzde sonuçları ile tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır. Ayrıca ulaşılan bulgulara örnek olarak katılımcı ifadelerine de yer verilmiştir.

Öğrencilerin programa başlama düzeyindeki beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Programa Başlama Düzeyindeki Beklentilere İlişkin Bulgular

Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
İnsanlara Yardımcı Olabilme	28	19,6
Donanımlı Bir Psikolojik Danışman Olabilme	22	15,4
Kişisel Gelişimin Sağlanması	22	15,4
İnsan Psikolojisini Doğru Olarak Anlayabilme	15	10,5
Psikolojiye İlişkin Daha Fazla Dersin Olması	15	10,5
İstihdam Olanaklarının Geniş Olması	14	9,8
Eğitiminin İlgi Çekici Olması	14	9,8
Nitelikli Bir Eğitim Almak	7	4,9
Herhangi Bir Beklentiyeye Sahip Olmama	6	4,1

Tablo 1’ e göre PDR lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin, programa başlamadan önceki beklentilerinin %19,6’sını (f=28) insanlara yardımcı olabilme, %15,4’ünü (f=22) donanımlı bir psikolojik danışman olabilme, %15,4 ‘ünü (f=22) kişisel gelişimin sağlanması, %10,5’ini (f=15) insan psikolojisini doğru olarak anlayabilme, %10,5’ini (f=15) psikolojiye ilişkin daha fazla dersin olması, %9,8’ini (f=14) istihdam olanaklarının geniş olması, %9,8’ini (f=14) eğitimin ilgi çekici olması, %4,9’unu (f=7) nitelikli bir eğitim almaya ilişkin beklentilerin oluşturduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin PDR lisans programını daha çok diğer insanlara yardımcı olmayı düşünerek tercih ettikleri söylenebilir. Bu beklentiyi sırasıyla donanımlı bir psikolojik danışman olma ve kişisel gelişimi sağlama gibi beklentilerin izlediği söylenebilir. Ayrıca bulgular arasında, programa başlamadan önce programa ilişkin herhangi bir beklentiyeye sahip olmama durumunun %4,1’lik bir oranı temsil ettiği de ulaşılan sonuçlar arasındadır. Bu oran ise hiçbir beklentiyeye sahip olmadan programı tercih eden öğrencilerin varlığını göstermesi bakımından dikkat çekici olduğu düşünülmektedir.

Programa başlamadan önceki beklentilere ilişkin bulgulara örnek olarak K18’in ifadeleri şu şekildedir:

“Bu programın bana uygun olduğunu düşündüğüm için bu programı seçtim. İnsanları dinlemeyi, yardımcı olmayı severim. İyi bir dinleyici olduğumu düşünüyorum. Bu programla da eksikliklerimi tamamlayıp iyi bir psikolojik danışman olabileceğime inanıyorum. Yani beklentim, beni geliştirmesi ve iyi bir danışman olmak.”

Öğrencilerin sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetlere ilişkin beklentileri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sosyal, Kültürel ve Eğitsel Faaliyetlere İlişkin Beklentilere Ait Bulgular

Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Konferans ve Seminerler	62	36,3
Alanla İlgili Eğitici Kurslar	28	16,2
İstihdam Olunabilecek Kurumlara Ziyaretler	24	14,2
Sosyal Yardım Faaliyetleri	20	11,7
Eğlence Faaliyetleri	19	11,1
Uyumu Artıracak Etkinlikler	12	6,1
Alanla İlgili Kısa Filmler Çekmek	2	2,2
Dergi Çıkarmak	1	1,1
Sosyal Deneyler Yapmak	1	1,1

Tablo 2'ye göre PDR lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetlere ilişkin programdan beklentilerinin %36,3'ünü (f=62) konferans ve seminerlerin düzenlenmesi, %16,2'sini (f=28) alanla ilgili eğitici kursların düzenlenmesi, %14,2'sini (f=24) istihdam olunabilecek kurumlara ziyaretlerin düzenlenmesi, %11,7'sini (f=20) sosyal yardım faaliyetlerinin düzenlenmesi, %11,1'ini (f=19) eğlence faaliyetlerinin düzenlenmesi, %6,1'ini (f=12) programa uyumu artıracak etkinliklerin düzenlenmesi, %2,2'sini (f=2) alanla ilgili kısa film çekilmesi, %1,1 'ini (f=1) dergi çıkarılması ve %1,1 'ini (f=1) sosyal deneyler yapılması gibi beklentilerin oluşturduğu görülmektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak PDR lisans programı öğrencilerinin, program sürecinde eğitsel faaliyetlerin düzenlenmesini, sosyal ve kültürel faaliyetlerin düzenlenmesine göre daha fazla bekledikleri ve aynı zamanda öğrencilerin sosyal, kültürel ve eğitsel faaliyetlere ilişkin beklenti çeşitliliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Sosyal, kültürel ve eğitsel faaliyetlere ilişkin beklentilere ait bulgulara örnek olarak K46'nın ifadeleri şu şekildedir:

“Bölümümüzle ilgili seminerler organize edilebilir. Örneğin başka üniversitelerde çeşitli konuşmacılar çağırılarak kişisel gelişimle ilgili seminerler düzenleniyor, okulumuzda da bu tarz faaliyetlerin olması hoşuma gider. Ayrıca RAM merkezlerine, huzur evlerine, çocuk esirgeme kurumlarına geziler düzenlenebileceği düşünüyorum”

Öğrencilerin öğretim elemanlarından beklentilerine ilişkin bulgular Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretim Elemanlarından Beklentilere İlişkin Bulgular

Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Dersleri Uygulamalı Olarak Yürütmeleri	29	22,4
Etkili İletişime Sahip Olmaları	21	16,6
Yol Gösterici Olmaları	21	16,6
Dersleri Süreç Odaklı İşlemeleri	14	11,1
Mesleki Deneyimlerini Paylaşmaları	14	11,1
Öğrenci Sorunlarına Duyarlı Olmaları	8	6,4
Derse İlişkin Katı Kurallara Sahip Olmamları	7	5,6
Öğrencilerle Fikir Alış Verişinde Bulunmaları	5	4,2
Dersleri Yaşamla Bütünleştirmeleri	3	3,4
Seminer ve Konferanslar Düzenlemeleri	2	2,6

Tablo 3'e göre PDR lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin öğretim elemanlarından beklentilerinin %22,4'ünü (f=29) dersleri uygulamalı olarak yürütmeleri, %16,6'sını (f=21) etkili iletişime sahip olmaları, %16,6'sını (f=21) yol gösterici olmaları, %11,1'ini (f=14) dersleri süreç odaklı işlemeleri, %11,1'ini (f=14) mesleki deneyimlerini paylaşmaları, %6,4'ünü (f=8) öğrenci sorunlarına duyarlı olmaları, %5,6'sını (f=7) derse ilişkin katı kurallara sahip olmamaları, %4,2'sini (f=5) öğrencilerle fikir alışverişinde bulunmaları, %3,4'ünü (f=3) dersleri yaşamla bütünleştirmeleri ve %2,6'sını (f=2) seminer ve konferanslar düzenlemeleri şeklinde olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin, öğretim elemanlarından dersleri salt anlatarak değil yaşamla bağlantı kurarak, süreç odaklı ve uygulamaya dönük işlemelerini beklendikleri söylenebilir. Bunlara ek olarak öğrencilerin, öğretim elemanlarından iletişime açık olmalarını, deneyimlerinden yararlanmayı ve yol gösterici olmalarını beklendikleri ifade edilebilir.

Öğretim elemanlarından beklentilere ilişkin bulgulara örnek olarak K105'in ifadeleri şu şekildedir:

“Bize yol gösterici olmalarını bekliyorum. Sonuçta bizler bu alandaki sadece ilk basamakları çıkıyoruz bize adımımızı doğru yere atmamız için bizi yönlendirmelerini bekliyorum. Doğru kitabı okumamızı sağlamalarını, alanda uzmanlaştığımız kolda bize uygun olana bizi yönlendirmelerini bekliyorum.”

Öğrencilerin program sonrasında sahip olmak istedikleri yeterliklere ilişkin beklentilere ait bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Program Sonrasında Sahip Olunacak Yeterliklere İlişkin Beklentilere Ait Bulgular

Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
İnsanlara Etkili Yardım Sunabilme	42	26,8
Problem Çözme Becerilerine Sahip Olma	39	24,8
İnsan Davranışlarını Anlayabilme	36	22,8
İletişim Becerilerine Sahip Olma	24	15,9
Psikolojik Danışma Becerilerinde Yeterli Olma	6	3,9
Mesleki Etik Standartlara Sahip Olma	2	3,4
Alandaki Güncel Gelişmeleri Takip Edebilme	1	1,7
Yabancı Dilde Yeterli Olmak	1	1,7

Tablo 4'e göre PDR lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin, program sonrasında sahip olmak istedikleri yeterliklere ilişkin beklentilerinin %26,8'ini (f=42) insanlara etkili yardım sunabilme, %24,8'ini (f=39) problem çözme becerilerine sahip olma, %22,8'ini (f=36) insan davranışlarını anlayabilme, %15,9'unu (f=24) iletişim becerilerine sahip olma, %3,9'unu (f=6) psikolojik danışma becerilerinde yeterli olma, %3,4'ünü (f=2) mesleki etik standartlara sahip olma, %1,7'sini (f=1) alandaki güncel gelişmeleri takip edebilme ve %1,7'sini (f=1) yabancı dilde yeterli olma gibi beklentilerin oluşturduğu görülmektedir. Bu

bulgulardan hareketle PDR lisans programı öğrencilerinin program sonrasında, donanımlı bir psikolojik danışmada bulunması gereken problem çözme, iletişim becerileri, etik kurallara uyma, profesyonel gelişimini sürdürme gibi önemli yeterliklere sahip olmayı bekledikleri söylenebilir.

Program sonrasında sahip olunacak yeterliklere ilişkin beklentilere ait bulgulara örnek olarak K64'ün ifadeleri şu şekildedir:

“Danışmanımın problemini tüm yönleriyle anlayabilecek kapasitede olmayı istiyorum. Olaylara, problemlere, sorunlara pek çok açıdan bakabilmeyi gerektiğinde farklı çözüm önerileri üretebilmeyi istiyorum. Alanımla ilgili gelişmelerden haberdar olmak da benim için önemli.”

Öğrencilerin mezuniyet sonrasında çalışmak istedikleri alanlara ilişkin beklentilerine ait bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Mezuniyet Sonrasında Çalışmak İstedikleri Kurum ve Alanlara İlişkin Beklentileri

Kategoriler	Frekans (f)	Yüzde (%)
Okul Psikolojik Danışmanlığı	68	41,1
Akademisyenlik	29	17,5
Özel Danışmanlık Merkezleri	22	13,2
Adalet Bakanlığı	13	7,8
Türk Silahlı Kuvvetleri	8	4,8
Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM)	7	4,2
Aile Danışmanlığı	6	3,6
Kararsızlık Yaşayanlar	6	3,6
Rehabilitasyon Merkezleri	3	1,8
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	2	1,2
Spor Psikolojisi	2	1,2

Tablo 5'e göre PDR lisans programı birinci sınıf öğrencilerinin mezuniyet sonrasında çalışmak istedikleri kurum ve alanlara ilişkin beklentilerinin %41,1'inin (f=68) okul psikolojik danışmanlığı yapmak, %17,5'inin (f=29) akademisyen olmak, %13,2'sinin (f=22) özel danışmanlık merkezlerinde çalışmak, %7,8'inin (f=13) Adalet Bakanlığı'nda çalışmak, %4,8'inin (f=8) Türk Silahlı Kuvvetleri'nde çalışmak, %4,2'sinin (f=7) Rehberlik ve Araştırma Merkezleri'nde çalışmak, %3,6'sının (f=6) aile danışmanlığı yapmak, %1,8'inin (f=3) rehabilitasyon merkezlerinde çalışmak, %1,2'sinin (f=2) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda çalışmak ve %1,2'sinin (f=2) spor psikolojisi alanında çalışmak gibi beklentilerden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca çalışma alanı belirlemede %3,6 (f=6) oranında kararsızlık yaşayanların olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğrencilerin mezuniyet sonrası çalışmak istedikleri kurum ve alanların çeşitlilik gösterdiği, bununla birlikte en fazla okullarda psikolojik danışmanlığın ve üniversitelerde akademisyenliğin düşünüldüğü söylenebilir.

Mezuniyet sonrasında çalışmak istedikleri kurum ve alanlara ilişkin beklentilere ait bulgulara örnek olarak K32'nin ifadeleri şu şekildedir:

“En büyük hayalim okulda çalışmak. Öncelikle ilk senelerimde psikolojik danışman olarak birkaç sene okulda çalışmayı istiyorum biraz tecrübe edindikten sonrada akademik alanda ilerlemek istiyorum Okul dışında RAM'larda da çalışabilirim sanırım.”

4. Tartışma

PDR lisans programı birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin beklentilerine ilişkin bulgular, literatür ve araştırmacıların görüşlerine göre tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Öğrencilerin programa başlama düzeyindeki beklentilerine ilişkin elde edilen bulgular arasında; insanlara yardımcı olabilme, donanımlı bir psikolojik danışman olabilme, kişisel gelişimin sağlanması, insan psikolojisini doğru olarak anlayabilme, psikolojiye ilişkin daha fazla dersin olması, istihdam olanaklarının geniş olması, eğitiminin ilgi çekici olması, nitelikli bir eğitim almak, herhangi bir beklentiye sahip olmama yer almaktadır.

Psikolojik Danışma ve Rehberlik, merkezinde insan olan, bu alanda eğitim almış kişilerce verilen profesyonel bir yardım sürecidir. Bu yardımı alan bireylerin; genel olarak kendini anlaması, problemlerini çözmesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini kendine uygun düzeyde geliştirmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme amaçlanmaktadır (Kepçeoğlu, 2010: s. 15). PDR lisans programı bireylere bu profesyonel yardımı gerçekleştirebilecek meslek elemanı yetiştirmektedir. PDR programında öğrenim gören öğrencilerin büyük çoğunluğunun bölüme başlamadan önceki beklentileri arasında insanları anlayıp yardımcı olma, donanımlı bir psikolojik danışman olma, kişisel gelişimin sağlanması, insan psikolojisini doğru olarak anlayabilme yer almaktadır ve bu beklentiler PDR programının yapısı ile örtüşmektedir. Psikoloji biliminin uygulamalı alanlarından olan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik programında; Fizyolojik Psikoloji, Gelişim Psikolojisi I, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Gelişim Psikolojisi II, İnsan İlişkileri ve İletişim, Sosyal Psikoloji, Öğrenme Psikolojisi, Psikolojik Danışma İlke ve Teknikleri, Yaşam Dönemleri ve Uyum Problemleri, Kişilik Kuramları, Davranış Bozuklukları, Psikolojik Danışma Kuramları, Grupla Psikolojik Danışma, Psikolojik Testler, Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması gibi dersler yer almaktadır (YÖK, 2018). Öğrencilerin Psikoloji 'ye ilişkin daha fazla dersin olmasına ilişkin beklentilerinin, YÖK tarafından genel içeriği belirlenen Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik lisans programı müfredatı ile kısmen karşılanabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma programa yeni başlayan öğrenciler üzerinde gerçekleştirildiğinden dolayı öğrencilerin birinci sınıfta genel kültür ağırlıklı dersler almaları, psikolojiye ilişkin daha fazla ders alma beklentisini oluşturmuş olabilir. YÖK tarafından

hazırlanan lisans programında genel itibariyle üçüncü ve dördüncü sınıfta psikolojik danışmanlığa ve uygulamaya yönelik dersler verilmektedir. Öğrencilerin lisans programı seçerken dikkat ettikleri en önemli faktörlerden birisi de program sonunda elde edilebilecek bilgi ve becerilerin yanında iş bulma kolaylığıdır. Psikolojik danışmanlık ve Rehberlik programı öğrencilerinin de bölüme ilişkin beklentileri arasında istihdam olanaklarının geniş olması beklentisi bulunmaktadır. Farklı lisans programlarından öğrencilerle yürütülmüş çalışmalarda, öğrencilerin üniversite eğitiminden ve lisans programından beklentileri araştırılmıştır. Şahin, Zoraloğlu ve Fırat (2011: s. 450) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin okudukları bölümü tercih etme nedenleri sorulmuş öğrencilerin büyük bir çoğunluğu alanı sevmenin yanında mezun olunca iş bulma kolaylığını önemli bir neden olarak ifade etmişlerdir.

Türkiye’de öğrencilerin lisans ve ön lisans programını seçme nedenleri arasında istihdam kolay olması beklentisini vurgulayan pek çok araştırma vardır (Doğan ve Çoban, 2009: s. 166; Koçyiğit ve Eğmir, 2015: s. 250; Korukoğlu, 2003: s. 81; Naralan ve Kaleli, 2012: s. 9; Şenol ve Tüfekçi, 2007: s. 151; Tuncer, 2011: s. 935; Zeytinoğlu, 2012: s. 103). Üniversite eğitimi genel olarak istihdam için kolaylaştırıcı bir unsur olarak görüldüğü yukarıdaki çalışmalar tarafından da belirtilmiştir. PDR programı, kamu kurumlarında ve özel kurumlarda istihdam olanaklarının nispeten fazla olduğu bir programdır. Ayrıca programdan mezun olan meslek elemanları kendi iş yerlerini açabilmektedirler. İstihdam olanaklarının geniş olması, programın tercihini artırmakta ve bu da programa başlayan öğrencilerin istihdam ile ilgili beklenti oluşturmasını sağlamaktadır. Gündoğar, Gül, Uskun, Demirci ve Keçeci (2007: s. 14) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunu etkileyen faktörler arasında mezun olduktan sonraki iş beklentisinin yanında aldıkları eğitimin niteliği yer almaktadır. Yaşam doyumunu, bireyin beklentileriyle gerçek durumun kıyaslanması sonucu ortaya çıkan durumdur (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985: s. 72). Bu çalışmadaki bulgulara göre, bazı öğrencilerin PDR programına başlamadan önceki beklentileri arasında eğitiminin ilgi çekici olması ve nitelikli bir eğitim almaya ilişkin beklentiler yer almaktadır. Bu beklentilerinin karşılanma düzeyi, ilerleyen süreçte bu öğrencilerin yaşam doyumlarını etkileyebilir. Bazı öğrenciler PDR programına başlamadan önce herhangi bir beklentiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum pek çok nedenden kaynaklanmış olabilir. Örnek olarak öğrenciler, programı sadece merkezi sınavda puanı yettiği için, etrafındaki kişilerin önerisiyle tercih etmiş olabilir, program konusunda kendilerine yeterli bilgi verilmemiş olabilir ya da bu durum hakkında beklentileri olduğu halde belirtmemiş olabilirler.

Öğrencilerin Sosyal kültürel ve bilimsel faaliyetlere yönelik beklentilerine ilişkin bulguları; konferans ve seminerler, alanla ilgili eğitici kurslar, istihdam olunabilecek

kurumlara ziyaretler, sosyal yardım faaliyetleri, eğlence faaliyetleri, uyumu artıracak etkinlikler, alanla ilgili kısa filmler çekmek, dergi çıkarmak, sosyal deneyler yapmak şeklinde sıralanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı 8 Haziran 2017 tarihli resmi gazetede yayımlanan Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlik Yönetmeliği'nde sosyal, kültürel, bilimsel faaliyetlerin öğrencilere yeni ilgi alanları ve beceriler kazandırmak, özgüven ve sorumluluk duygusu geliştirmek, engellilik, yaşlılık, insan ve çocuk hakları ile toplumsal cinsiyet eşitliği konularında farkındalık oluşturmak, öğrencilerde gönüllülük bilincini özendirmek, öğrencileri şiddet ve zararlı alışkanlıklardan korumak ve öğrencilerin yeteneklerini sergilemesine imkân vermek amacıyla yapıldığı ifade edilmektedir (MEB, 2017). Üniversiteler bünyesinde ise Mediko-Sosyal, Sağlık, Kültür ve Spor İşleri Dairesi, üniversitede okuyan öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlerini desteklemek amacıyla kurulmuştur. Bu birimler ile yapılacak işbirliğinin yanı sıra kurulacak PDR araştırma merkezleri ile PDR programı öğrencilerinin sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetlere ilişkin beklentilerinin karşılanabileceği düşünülmektedir. Program öğrencilerinin sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyetleri kapsamında, konferans ve seminerler ilk sırada gelmektedir. Bunları ise alanla ilgili eğitici kurslar düzenleme, istihdam olunabilecek kurumları ziyaret etme, dergi çıkarma gibi beklentiler takip etmektedir. Öğrencilerin kendi alanlarıyla ilgili bu tür faaliyetlere yönelik beklentilerinde meslek elemanı olarak daha nitelikli yetişme düşüncesinin etkili olduğu düşünülmektedir. Kurumların öğrencilerin beklentilerini dikkate alarak yönetmeliklerinde de açıkça belirtilen rol ve sorumlulukları yerine getirmeleri daha nitelikli meslek elemanlarının yetişmesine ve öğrencilerin sosyal, kültürel, bilimsel ihtiyaçlarının karşılanmasına katkı sağlayacaktır.

Öğrencilerin öğretim elemanlarından beklentilerine yönelik elde edilen bulgular; dersleri uygulamalı olarak yürütmeleri, etkili iletişime sahip olmaları, yol gösterici olmaları, dersleri süreç odaklı işlemeleri, mesleki deneyimlerini paylaşmaları, öğrenci sorunlarına duyarlı olmaları, derse ilişkin katı kurallara sahip olmamaları, öğrencilerle fikir alışverişinde bulunmaları, dersleri yaşamla bütünleştirmeleri, seminer ve konferanslar düzenlemeleri şeklinde sıralanmaktadır.

Öğrencilerin bu beklentisini destekleyen PDR eğitiminin belli bir kuramsal eğitimin ardından uygulamalı olarak yürütülmesi gerektiğine ilişkin görüşler vardır (Bradley ve Fiorini, 1999: s. 119; Coker ve Schrader, 2004: s. 266; Özyürek, 2009: s. 557). Literatürde üniversite öğrencilerinin öğretim elemanlarından beklentilerine yönelik araştırma sonuçlarında da benzer bulgulara rastlanmaktadır (Demirbolat, 2005: s. 62; Ekinci ve Burgaz, 2007: s. 131; Korukoğlu, 2003: s. 87; Sander, Stevenson, King ve Coates, 2000: s. 320). Sander, Stevenson, King ve

Coates (2000: s. 320) tarafından İngiliz üniversitelerinin birinci sınıf öğrencilerinin öğretimden beklentilere yönelik yapılan çalışmada da öğrencilerin, öğretim elemanlarının dersleri uygulamalı olarak yürütmesi ile birlikte düz anlatım yerine etkileşime dayalı bir öğretim bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Demirbolat (2005: s. 62) çalışmasında programın uygulamaya dönük olması gerektiğini, öğretim elemanlarının öğrencilere rehberlik etmeleri gerektiği, klasik öğretim yöntemlerden uzak durulması gerektiği, öğrencinin derse katılımının esas alınması gerektiği, öğrenme-öğretme sürecinin demokratik olması gerektiğine ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Ekinci ve Burgaz (2007: s. 131) tarafından yapılan çalışmada Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin bazı akademik hizmetlere ilişkin beklenti ve memnuniyet düzeyleri araştırılmıştır. Öğrencilerin beklenti ve memnuniyetleri “Akademik Hizmet ve İlişkiler” ve “Akademik Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetleri” şeklinde incelenmiştir. Akademik hizmet ve ilişkiler boyutu, öğretim elemanlarının görevlerini yerine getirirken göstermiş olduğu davranışlarını; akademik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri boyutu ise öğretim elemanları tarafından öğrencilere meslek ve çalışma alanlarıyla ilgili bilgilendirme yapılmasını ifade etmektedir. Çalışmada öğrencilerin, hem akademik hizmet ve ilişkilerin hem de akademik danışmanlık hizmetlerinin niteliğinden memnun olmadıkları ancak oldukça fazla önemsedikleri ortaya çıkmıştır. Korukoğlu (2003: s. 87) tarafından Ege Üniversitesinde gerçekleştirilen öğrencilerin eğitimden beklentileri üzerine yapılan çalışmada derslerin olabildiğince uygulamaya dönük olarak işlenmesi, seminer çalışmalarının yapılması, kurum ziyaretlerinin gerçekleştirilmesi gerektiği öğrencilerin beklentilerinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Program Sonrasında Sahip Olunacak Yeterliklere İlişkin Beklentilere ait bulgular ise insanlara etkili yardım sunabilme, problem çözme becerilerine sahip olma, insan davranışlarını anlayabilme, iletişim becerilerine sahip olma, danışma becerilerinde yeterli olma, mesleki etik standartlara sahip olma, alandaki güncel gelişmeleri takip edebilme, yabancı dilde yeterli olma şeklinde sıralanmaktadır.

PDR hizmeti verecek kişinin psikolojik danışma ve rehberlik hakkında kuramsal bilgisinin yanında bu hizmeti verecek donanıma ve beceriye sahip olması gerekmektedir (Cormier, Nurius ve Osborn, 2016: s. 78; İkiz, 2011: s. 202). Öğrencilerin program sonrasında sahip olması beklenen yeterlikleri incelendiğinde donanımlı bir psikolojik danışmanın özellikleri ortaya çıkmaktadır. Psikolojik Danışman yetiştirmek için gerçekleştirilen kuramsal eğitim sonucu kazanılan bilgilerin yanında öğrencilerin sahip olmaları beklenen donanım ve beceriler bulunmaktadır. Bu bağlamda literatür incelendiğinde süpervizyon verme (Koç, 2013: s. 3; Ladany, Friedlander ve Nelson, 2005: s. 24; Meydan, 2015: s. 56; Özyürek, 2009:

s. 55; Ronnestad ve Skovholt, 1993: s. 397), öz yeterliği geliştirme (Freitas, 2002: s. 354; Harris, 2007: s. 38; Lent vd., 2009: s. 318; Pamukçu, 2011: s. 74) ve kültüre duyarlılığı arttırma (Bektaş, 2006: s. 46; Erdur-Baker, 2007: s. 110; Ivey, Ivey ve Zalaquett, 2013: s. 186; Kağnıcı, 2011: s. 112) ile ilgili çalışmaların ağırlık kazandığı görülmektedir.

Psikolojik danışman olma ya da insanlara psikolojik yardım sunabilme süreci bireyin bir anda edinebileceğinden ziyade süreç içerisinde kazanabileceği becerilerdir (Hackney ve Cormier, 2005: s. 49). Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında yetkin olunabilmesi için belli bir süre uygulama yapılması gerekmektedir (Özyürek, Çam ve Kılıç-Atıcı, 2007: s. 559). Kaç saat uygulamanın sonunda Psikolojik danışmanların yeterli danışma becerilere sahip olabileceği tartışma konusudur ve çalışmalarda genel olarak Psikolojik Danışmanlık becerileri kazanabilmek için 100 saatin üzerinde uygulama yapma gerekliliği vurgulanmaktadır (Borders ve Drury, 1992: s. 487; Gibson ve Mitchell, 2003: s. 89). Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik öğrencileri mezun olmadan önce Bireyle Psikolojik Danışma Uygulaması, Mesleki Rehberlik ve Danışma Uygulaması, Alan Çalışması vb. gibi farklı içerikteki uygulamalı dersleri öğretim elemanlarının süpervizyonluğunda almaktadırlar. Bununla birlikte PDR lisans programlarında Okullarda Gözlem ve Kurum Deneyimi gibi uygulama dersleri okullarda yürütülmektedir ancak sayılarının nispeten önerilen uygulama sayısından az olduğu görülmektedir (Özyürek, 2009: s. 55). Psikolojik danışmanlık ve Rehberlik hizmetleri, profesyonel bir yardım sürecidir. Yardım sürecinin profesyonel olmasının en önemli özelliklerinden birisi de etik ilkelere sahip olmasıdır (Gale ve Austin, 2003: s. 4). Program sonrasında öğrencilerin beklentileri arasında yer alan mesleki etik standartlara sahip olma, karar verme durumlarında karşılaşacakları güçlükleri aşma konusunda onlara yol gösterici olacaktır. Bu beklentiye yönelik olarak Meslek Etiği öğrencilere ders olarak okutulmaktadır ancak öğrencilerin etik standartlara ulaşabilmesi için bu standartları içselleştirmesi gerekmektedir (Taşdan ve Yalçın, 2007: s. 100). Bu bağlamda öğrencilerin etik standartları içselleştirmelerine yönelik çalışmalar yapılması yararlı olabilir.

Öğrencilerin Mezun olduktan sonra çalışmayı istedikleri alanlar incelendiğinde; okul psikolojik danışmanlığı, akademisyenlik, özel danışmanlık merkezleri, Adalet Bakanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM), aile danışmanlığı alanı, rehabilitasyon merkezleri , Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, spor psikolojisi alanı şeklinde sıralanmaktadır.

Türkiye’de psikolojik danışmanlar ülke ihtiyaçları nedeniyle ağırlıklı olarak okullarda çalışmaktadırlar (Kuzgun, 2011: s. 25). PDR lisans programlarındaki dersler de büyük çoğunlukla okul psikolojik danışmanlığına yöneliktir (Korkut, 2007: s. 12). Bunun yanında

psikolojik danışmanlar, Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı gibi bakanlıklarda, özel kurumlarda ve kişisel danışma merkezlerinde çalışabilmektedirler ayrıca çalışma sahası sadece bu alanlarla sınırlı olmayıp sürekli artmaktadır. Öğrenciler kendi ilgi ve ihtiyaçları ile ülke ihtiyaçlarına göre bu çalışma alanlara yönelmektedirler. Bu durum ise Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik lisans, yüksek lisans, doktora eğitim programlarının sadece eğitim alanı (okul psikolojik danışmanlığı) için değil, PDR'nin diğer alt alanlarına da (kariyer psikolojik danışmanlığı, ruh sağlığı psikolojik danışmanlığı, evlilik ve aile psikolojik danışmanlığı ve rehabilitasyon psikolojik danışmanlığı) uygun düşecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini göstermektedir (Yavuzer, 2016: s. 3). Bunun yanında Psikolojik danışman adaylarına kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ülke ihtiyaçları da göz önüne alınarak meslekleriyle ilgili iş yaşantıları hakkında rehberlik edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Nitekim öğrenciler de sosyal, kültürel ve bilimsel faaliyet olarak beklentileri arasında da istihdam olunan kurumlara ziyareti belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak Türkiye'de okullarda istihdam edilen meslek elemanlarının unvan sorunu yaşadığı da ortadadır. Okullarda güncel olarak kullanılan "Rehberlik" unvanı psikolojik yardım boyutunu vurgulamamakta dolayısıyla mesleğin rol ve görevlerini tam olarak yansıtmamaktadır (Kuzgun, 1990: s. 36). Bu anlamda okullarda PDR hizmetlerini yürüten meslek elemanları için "Okul Psikolojik Danışmanı" ünvanının kullanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

5. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak I. sınıfta okuyan psikolojik danışman adaylarının beklentilerini ortaya koymak amacıyla yapılan bu nitel çalışmanın, özgün bulgularla literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir. Elde edilen sonuçların ise sadece iki üniversitenin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik I. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirildiği sınırlılığı dikkate alınarak yorumlanması uygun olacaktır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar arasında psikolojik danışman adaylarının lisans programını, donanımlı bir psikolojik danışman olarak insan davranışlarını doğru bir şekilde anlamak ve onlara etkili bir psikolojik yardım sunabilmek beklentisiyle tercih ettikleri; eğitim ve öğretim süresince eğitsel faaliyetlerin düzenlenmesini daha yoğun olarak bekledikleri bunun yanında kültürel ve sosyal faaliyetlere ilişkin beklediklerinin de çeşitlilik gösterdiği yer almaktadır. Bu sonuçlara ek olarak psikolojik danışman adaylarının programdaki öğretim elemanlarından dersleri salt anlatarak değil uygulama ve süreç odaklı yürütmelerine, iletişime açık olmalarına ilişkin beklentilere sahip oldukları ulaşılan sonuçlar arasındadır. Psikolojik danışman adaylarının program sonunda ise insanlara etkili bir hizmet sunabilmek için problem çözme, iletişim becerileri, etik kurallara uyma, profesyonel gelişimi

sürdürme gibi yeterliklere sahip olmayı bekledikleri; mezuniyet sonrasında da okullarda psikolojik danışman olarak, üniversitelerde akademisyen olarak ve özel danışmanlık merkezlerinde psikolojik danışman olarak çalışmayı bekledikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarından hareketle öğrencilerin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik lisans programlarından beklentilerini karşılamaya dönük olarak program içinde gerekli düzenleme ve faaliyetlerin yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Araştırmacıların ise psikolojik danışman adaylarının beklentilerinin süreç içerisindeki değişimlerini ortaya çıkarmaya dönük olarak boylamsal çalışmalar yürütmelerinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Okullarda istihdam edilen meslek elemanlarına ise MEB tarafından “Okul Psikolojik Danışmanı” unvanının verilmesinin daha uygun olacağı önerilmektedir.

Kaynakça

- Avşaroğlu, S., Deniz, M. E., & Kahraman, A. (2005). Teknik Öğretmenlerde Yaşam Doyumu İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Bektaş, Y. (2006). Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterlikleri ve Psikolojik Danışman Eğitimindeki Yeri. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 45-59.
- Borders, L. D., & Drury, S. M. (1992). Comprehensive School Counseling Programs: A Review for Policymakers and Practitioners. *Journal of Counseling & Development*, 70(4), 487-498.
- Bradley, C., & Fiorini, J. (1999). Evaluation of Counseling Practicum: National Study of Programs Accredited by CACREP. *Counselor Education and Supervision*, 39, 110-119.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Coker, K. ve Schrader, S. (2004). Conducting A Schoolbased Practicum: A Collaborative Model. *Professional School Counseling*, 7, 263-267.
- Cormier, S., Nurius, P. S., & Osborn, C. J. (2016). *Interviewing and Change Strategies for Helpers*. Belmont: Nelson Education
- Çokluk, Ö. (2000). Örgütlerde Tükenmişlik. Cevat Elma & Kamile Demir (Ed.), *Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar: Uygulamalar ve Sorunlar içinde* (s. 194-261). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Demirbolat, A. O. (2005). Yüksek Lisans Öğrencilerinin Program ve Öğretim Elemanlarından Beklentileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 47-64.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Doğan, T., & Çoban, A. E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 158-168.
- Ekinci, C. E., & Burgaz, B. (2007). Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Bazı Akademik Hizmetlere İlişkin Beklenti ve Memnuniyet Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 120-134.
- Erdur-Baker, Ö. (2007). Psikolojik Danışma ve Kültürel Faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 109-122.
- Freitas, G. J. (2002). The Impact of Psychotherapy Supervision on Client Outcome: A Critical Examination of Decades of Research. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 39(4), 354.
- Gale, A. U., & Austin, B. D. (2003). Professionalism's Challenges to Professional Counselors' Collective Identity. *Journal of Counseling & Development*, 81(1), 3-10.
- Gibson, R. L. & Mitchell, M. H. (2003). *Introduction to Counseling and Guidance*. New Jersey: Merrill Prentice Hall.
- Gündoğar, D., Gül, S. S., Uskun, E., Demirci, S., & Keçeci, D. (2007). Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10(1), 14-27.
- Hackney, H., & Cormier, S. (2005). *The Professional Counselor: A Process Guide to Helping* (5th Ed.). Boston: Pearson.
- Harris, L. (2007). An Examination of The Counseling Self Efficacy of Master's Level Rehabilitation Counselor in-Training. Unpublished Doctoral Dissertation, The University Of Iowa, 37-45.

- Ikiz, F. E. (2011). Self-Perceptions About Properties Affecting Assertiveness of Trainee Counselors. *Social Behavior And Personality: An International Journal*, 39(2), 199-206.
- Ivey, A. E., Ivey, M. B., & Zalaquett, C. P. (2013). *Intentional Interviewing and Counseling: Facilitating Client Development In A Multicultural Society*. Belmont: Nelson Education.
- Kağnıcı, D. Y. (2011). Teaching Multicultural Counseling: An Example from A Turkish Counseling Undergraduate Program. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (44), 111-128.
- Kepçeoğlu, M. (2010). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Kirman, M. A., & Apaydın, H. (2006). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Beklenti ve Sorunları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 93-123.
- Koç, İ. (2013). Kişiler Arası Süreci Hatırlama Tekniğine Dayalı Süpervizyonun Psikolojik Danışman Adaylarının Psikolojik Danışma Becerilerine, Öz Yeterlik ve Kaygı Düzeylerine Etkisi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Koçyiğit, M., & Eğmir, E. (2015). Higher Education, Why And How: A Glance from The Perspective of University Students. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(4), 241-256.
- Korkut, F. (2007). Counselor Education, Program Accreditation and Counselor Credentialing In Turkey. *International Journal of Advancement Counseling*, 29, 11-20.
- Korukoğlu, A. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Eğitimden Beklentileri "Ege Üniversitesi İİBF Örneği". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 80-89.
- Kuzgun, Y. (1990). Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Unvan Sorunu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 32-38.
- Kuzgun, Y. (2011). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ladany, N., Friedlander, M. L., & Nelson, M. L. (2005). *Critical Events In Psychotherapy Supervision: An Interpersonal Approach*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Lent, R. W., Cinamon, R. G., Bryan, N. A., Jezzi, M. M., Martin, H. M. ve Lim, R. (2009). Perceived Sources of Change In Trainees' Self-Efficacy Beliefs. *Psychotherapy, Theory, Research, Practice, Training*, 46(3), 317-327.
- Meydan, B. (2015). Bireyle Psikolojik Danışma Uygulamasında Mikro Beceri Süpervizyon Modeli'nin Etkililiğinin İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 55-68.
- MEB (2017) Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği. http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/08095142_Yeni_Microsoft_Word_Belgesi.pdf Adresinden Erişildi.
- Miles, M. B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis : An Expanded Sourcebook*. California: SAGE Publications.
- Naralan, A., & Kaleli, S. S. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Üniversiteden Beklentileri ve Bölüm Memnuniyeti Araştırması: Atatürk Üniversitesi Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 1-11
- Öztürk, C. (2013). Yükseköğretim Düzeyindeki Büro Yönetimi Programlarının Öğrenci Beklentileri Açısından Değerlendirilmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztürk, Z., & İlman, E. (2015). Sağlık Yönetimi ve İşletmeciliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Bölümü Tercih Nedenleri ile Beklenti ve Motivasyon Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 71-93.
- Özyürek, R. Çam, S. ve Kılıç-Atıcı, M. (2007). Psikolojik Danışman Eğitiminde Okullardaki Rehberlik Uygulamalarının Önerilen Özellikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7, 555-588.
- Özyürek, R. (2009). Okullarda Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uygulamaları ve Öğrencilere Sağlanan Süpervizyon Olanakları: Ulusal Bir Tarama Çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(32), 54-63.
- Pamukçu, B. (2011). *The Investigation of Counseling Self Efficacy Levels of Counselor Trainees*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Pişkin, M. (2006). Türkiye'de Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerinin Dünü, Bugünü ve Yarını. Muhsin Hesapçioğlu & Alpaslan Durmuş (Ed.), *Türkiye'de Eğitim Bilimleri: Bir Bilanço Denemesi içinde* (s. 246-309). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ponterotto, J. G., Casas, J. M., Suzuki, L. A., & Alexander, C. M. (2009). *Handbook of Multicultural Counseling*. Washington, DC: Sage Publications.
- Ronnestad, M. H., & Skovholt, T. M. (1993). Supervision of Beginning and Advanced Graduate Students of Counseling and Psychotherapy. *Journal of Counseling & Development*, 71(4), 396-405.
- Sander, P., Stevenson, K., King, M., & Coates, D. (2000). University Students' Expectations of Teaching. *Studies In Higher Education*, 25(3), 309-323.
- Saydan, R. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarından Kalite Beklentileri: Yüzüncü Yıl Üniversitesi İİBF Örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(1), 1-17.

- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R., & Fırat, N. Ş. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Amaçları, Eğitsel Hedefleri, Üniversite Öğreniminden Beklentileri ve Memnuniyet Durumları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(3), 429-452.
- Sandal, E. K., & Karademir, N. (2013). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Öğrencilerinin Profili, Beklenti ve Sorunlarının Değerlendirilmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 129-155.
- Seggie, F. Nevra ve BAYYURT, Yasemin (2015). Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımlar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şenol, H., & Tüfekçi, Ö. K. (2007). Muhasebe Programında Eğitim Gören Öğrencilerin Profili ve Beklentileri: SDÜ Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 151-163.
- Taştan, M. ve Yalçın, İ. (2007). Psikolojik Danışma ve Rehberlik'te Etik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(14), 99-107.
- Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim Gençliğinin Gelecek Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Turkish Studies*, 6(2), 935-948.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK.
- Yavuzer, Y. (2015). Psikolojik Danışma ve Rehberlik: Temel Kavramları, İlke ve Tarihi. M. E. Deniz, & A. Erozkın (Ed.), *Rehberlik ve Psikolojik Danışma içinde* (s. 3-34). İstanbul: Maya Akademi.
- Yüksel, S. (2002). Yükseköğretimde Eğitim-Öğretim Faaliyetleri ve Örtük Program. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 361-370.
- YÖK, (2018) Rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programı http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/rehberlik_psikolojik.pdf/417fa2f0-1361-44ae-b06a-2b866f27156c adresinden erişildi.
- Zeytinoğlu, E. (2012). Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Motivasyonu ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma: Dumlupınar Üniversitesi Örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (53), 103-116.